

Slutrapportering av regeringsuppdrag

Uppdrag att förenkla regelverk

Carola Lindeberg, Carolina Liljenstolpe & Caterina Carreman
RR 2026:02
Diarie-nr: 11-1844/2024 (KN2024/01546)

www.sgu.se

Författare: Carola Lindeberg, Carolina Liljenstolpe, Caterina Carreman

Granskad av: Göran Risberg

Ansvarig enhetschef: Therese Bejgarn

Redaktör: Lina Rönnåsen

Regeringsuppdragets fullständiga namn: Uppdrag att förenkla regelverk i syfte att minska regelbördan för företag, KN2024/015

Omslagsbild: Pågående undersökning av material.

Fotograf: Henrik Mikko

Mars 2026

Sveriges geologiska undersökning

Box 670, 751 28 Uppsala

tel: 018-17 90 00

e-post: sgu@sgu.se

www.sgu.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	6
SGU:s uppdrag och ansvarsområden	6
Förenklingsarbetet på SGU	7
Genomförda åtgärder inom uppdraget.....	7
Hindersanalys	7
Checklistor	8
Föreskrifter om behörighet att utföra gruvmätning	8
Utredning om förenklad malmbevisning.....	8
Utredning om rapporteringsskyldighet för företag	9
Proaktivitet i regelverk och omvärldsbevakning	9
Konsekvenser av genomförda åtgärder	9
Åtgärder som inte genomförts inom uppdraget.....	10
Vägledning för att borra brunn.....	10
Föreskrifter och allmänna råd om gruv- och borrhålskartor	11
Handledning för delar av tillståndprocessen för gruvor	11
Handledning till konfliktmineralförordningen	11
Grundvattenuttag som anmälningspliktig vattenverksamhet.....	11
Uppgifter från dricksvattenleverantörer till en samlad databas.....	12
Konsekvenser av att åtgärder inte har genomförts	12
Åtgärder inkluderade i andra uppdrag.....	13
Föreskrifter inom vattenförvaltning.....	13
Vägledning vattenförvaltning	14
Bedömningsgrunder grundvatten, kvalitet	14
Bedömningsgrunder grundvatten, kvantitet	14
Informationsinsamling om brunnar och grundvattentäkter	14
Åtgärder inom koldioxidlagring och regulatoriska sandlådor.....	14
Metoder, hinder och möjligheter i arbetet med regelförenkling	15
Hinder	15
Möjligheter.....	15

Metoder.....	16
Handlingsplan för 2026 och framåt.....	16
Informationsinsatser med checklistor.....	16
Fortsätta utveckla checklistor på fler områden	16
Förslag på åtgärder inom malmbevisning	17
Fortsatt utredning inom rapporteringsskyldighet för företag.....	17
Handledning konfliktmineralförordningen	17
Handledning för delar av tillståndprocessen för utvinningsindustrin som berörs av CRMA	17
Proaktivt arbete	17
Effektivisera internprocesserna	17
Referenser.....	18

Sammanfattning

Sveriges geologiska undersökning (SGU) ska på uppdrag av regeringen se över vilka möjligheter det finns till förenklingar i regelverk som berör SGU:s verksamhetsområde, med syftet att förenkla för företag. I denna slutrapport redovisas det genomförda arbetet med de förenklingar som identifierades i SGU:s delredovisning från mars 2025. Slutredovisningen innehåller också förväntade konsekvenser för företag och en redovisning av metoder, hinder och möjligheter i arbetet med regelförenkling.

De förenklingsåtgärder som har genomförts i uppdraget omfattar en hindersanalys, framtagande och uppdatering av checklistor, utredningar om malmbevisning och rapporteringsskyldighet samt arbete för att stärka proaktiviteten i regelverksarbetet. Vissa förenklingsförslag enligt uppdragets delredovisning bedömdes inte möjliga att genomföra under 2025. Andra förslag hanterades inte inom ramen för detta uppdrag, utan hanteras i stället inom andra uppdrag som SGU har.

Bedömningen är att de förenklingsåtgärder som genomfördes under 2025 stärker SGU:s kunskapsunderlag och beslutsunderlag vilket i förlängningen kan förbättra förutsättningarna för mer förutsebara och enhetliga processer, bidra till att minska risken för överreglering och ineffektivt resursutnyttjande. Konsekvenserna av att vissa åtgärder har prioriterats ned och inte genomförts är i flera fall osäkra, eftersom de påverkas av externa faktorer såsom andra myndigheters arbete och branschaktörers förutsättningar. Detta medför också att flera av åtgärderna kräver ytterligare analys och beredning innan de kan genomföras.

Handlingsplanen för 2026 och framåt redovisar myndighetens planerade insatser efter uppdragets avslut och omfattar både regelförenklingsåtgärder som SGU redan har påbörjat och åtgärder som prioriterades ned under 2025.

Inledning

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har på uppdrag av regeringen (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024a) sett över vilka behov och möjligheter som finns att förenkla regelverket inom myndighetens verksamhetsområde. Syftet med förenklingarna är att minska regelbördan för företagen. I uppdraget ingick även att genomföra förenklingar. SGU är en av flera myndigheter som innehar uppdraget, under samordning av Tillväxtverket.

Med ett företags regelbörda avses bland annat kostnader för företag som följer av lagar, förordningar och andra föreskrifter. Det kan innefatta kostnader, så som administrativa eller fullgörandekostnader som produktions- och investeringskostnader, samt alternativkostnader. Alternativkostnader följer bland annat av regler som minskar handlingsutrymmet för företag att utforma och utveckla verksamhetsformer och produkter, vilket kan vara särskilt hämmande för innovation. En regelbörda kan också minska konkurrenskraften eller ge minskad produktion. Regelförenkling ska bidra till att utforma enkla och tydliga regelverk som främjar företagets konkurrenskraft och tillväxtförmåga. Företag inom SGU:s ansvarsområde kan exempelvis vara gruvor, täkter och vattenverksamheter med grundvattenpåverkan eller grundvattenbortledning.

Denna rapport utgör en slutredovisning av regeringsuppdraget. I enlighet med uppdragsbeskrivningen presenterar slutredovisningen arbetet med de förenklingar som identifierats i delredovisningen (Lindeberg m.fl. 2025). Slutredovisningen innehåller också förväntade konsekvenser för företag och en redovisning av metoder, hinder och möjligheter i arbetet med regelförenkling. Vidare redovisas en handlingsplan med förslag om fortsatta insatser efter uppdragets avslut.

SGU:s uppdrag och ansvarsområdet

SGU är Sveriges myndighet för frågor om berg, jord och grundvatten. SGU har i uppgift att tillhandahålla geologisk information för samhällets behov på kort och lång sikt. Myndighetens uppdrag är bland annat att

- samla in och tillhandahålla geologisk grundinformation
- skapa goda förutsättningar för ett hållbart nyttjande av landets mineralresurser
- främja hållbar tillväxt och företagande inom mineralbranschen
- samla och stärka den geologiska forskningen i Sverige
- verka för att miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet uppnås
- avveckla och miljösäkra statens anläggningar och annan egendom för statens oljelager samt statliga gruvfältet Adak
- utföra miljöövervakning av grundvatten och havssediment.

SGU verkar inom ramen för både nationella och internationella lagar och regler som rör geologi, naturresurser, vatten och miljö. Myndighetens ansvarsområde inkluderar tillämpningen av lagstiftning som rör mineralresurser, grundvatten och miljömålen samt kontinentalsockeln och geologisk lagring av koldioxid. SGU har även en rådgivande roll för att stödja andra myndigheter och beslutsfattare i frågor som rör geologiska resurser.

Internationellt genomför SGU arbete med uppfyllandet av flertal EU-direktiv samt genom att representera Sverige i internationella samarbeten som syftar till att säkerställa hållbar användning av naturresurser och anpassning till klimatförändringar. SGU:s expertis påverkar både nationell och global policyutveckling inom områden som hållbar resursförvaltning och miljöskydd.

Förenklingsarbetet på SGU

I delredovisningen av detta uppdrag presenterade SGU en bruttolista över möjliga åtgärder som skulle kunna genomföras i förenklingssyfte. I delrapporteringen gjordes ingen prioritering av åtgärderna utifrån kostnadseffektivitet, personalresurser eller med avseende på vilka åtgärder som bedömdes ge störst nytta. Prioriteringen av förenklingsförslagen samt bedömningen av resursförutsättningarna för det fortsatta arbetet hanterades vidare internt inom myndigheten under 2025. Vissa prioriteringar har motiverats med utgångspunkt i den hindersanalys som genomfördes av en extern konsult (SGU 2026).

I rapporten redovisas först resultaten av de genomförda åtgärderna och förväntade konsekvenser av dem. Därefter presenteras de åtgärder som av olika skäl inte har prioriterats att genomföras inom detta uppdrag under 2025 samt bedömning av konsekvenser på grund av att de inte har genomförts. Slutligen presenteras åtgärder som omhändertags i andra sammanhang på grund av att de sammanfaller med andra uppdrag eller ingår i andra delar av myndighetens löpande verksamhet. SGU genomför bland annat översyn av föreskrifter inom arbetet med vattenförvaltningen samt har regeringsuppdraget 3. *Genomförande av delar av förordningen om nettonollindustrin avseende koldioxidlagring och koldioxidavskiljning (CCS)* i SGU:s regeringsbrev 2025 (Klimat- och näringslivsdepartementet 2024b).

Genomförda åtgärder inom uppdraget

Myndighetens arbete med regelförenkling under 2025 fokuserade på genomförande av en hindersanalys, framtagande och uppdatering av checklistor, utredningar om malmbevisning respektive rapporteringsskyldighet samt arbete med att stärka proaktiviteten i regelverksarbetet.

Hindersanalys

Inom ramen för detta uppdrag och som en uppföljning av SGU:s näringslivsfrämjande arbete har en extern konsult, på uppdrag av myndigheten, tagit fram ett fördjupat kunskapsunderlag om vilka hinder som påverkar utvecklingen inom Sveriges mineralsektor och inom vilka områden som aktörerna såg att det fanns behov av regelförenkling. Underlaget bygger på en kvalitativ intervjustudie med 30 representanter från myndigheter, näringsliv och civilsamhälle. Resultaten utgjorde, och kommer även fortsättningsvis att utgöra, ett underlag för SGU:s fortsatta arbete med regelförenkling och med att främja en hållbar mineralnärings. Konsultrapporten återfinns i Geolagret på SGU:s webbplats (SGU 2026).

Sammanfattningsvis visar studien att målkonflikter mellan olika intressen utgör det största och samtidigt oundvikliga hindret för näringsens utveckling. Många aktörer efterlyser tydligare styrning, prioriteringar och bättre dialog i tidiga skeden. Tillståndprocesserna upplevs som komplexa, inte på grund av lagstiftningen i sig utan till följd av otydlig och ibland oförutsägbar tillämpning, bristfälliga underlag vilket kan medföra osäkerhet kring vilka krav som gäller. Vägledning och information från myndigheter bedöms därför som central, där även SGU pekas ut som en av flera aktörer. Därutöver lyfts bristande kunskap om mineralnärings hos företag, myndigheter och allmänhet som ett genomgående hinder, vilket ytterligare understryker SGU:s roll som kunskapsspridare.

Checklistor

SGU tolkar resultaten från intervjustudien (SGU 2026) som att checklistor eller liknande stöd kan vara ändamålsenliga för att underlätta för verksamheter och kommuner vid framtagande av tillståndsansökningar och planeringsinsatser, och därmed bidra till mer förutsebara och effektivare tillståndprocesser och bättre underlag för planering. SGU har därför inom uppdraget uppdaterat, förenklat och kompletterat några av de checklistor som myndigheten tidigare sammanställt som hjälp till verksamhetsutövare, myndigheter och kommuner. Checklistorna finns publicerade på SGU:s externa webb. SGU har också under 2026 planerat in interna och externa informationsträffar för att informera om checklistorna till berörda. Det finns en målsättning att myndigheten ska tillse att checklistor finns tillgängliga inom fler områden, exempelvis inom översvämningsskydd.

Checklistorna som genomförts inom uppdraget berör:

- Innehåll i ansökningar för grundvattenbortledning eller förstärkt infiltration.
- Innehåll i ansökningar för verksamheter som påverkar en grundvattenförekomst.
- Innehåll i ansökningar för bergtäkter.
- Innehåll i ansökningar för grustäkter.
- Underlag för planering av vindkraftverk på land och infrastruktur.
- Underlag för kommunal översiktsplanering

Checklistorna berör endast SGU:s sakområden och har inte som syfte att vara vägledande till fullständiga och kompletta ansökningar eller planeringsdokument i alla avseenden. Checklistorna syftar till att lyfta fram den information och de handlingar som SGU anser vara av vikt i respektive sammanhang.

Föreskrifter om behörighet att utföra gruvmätning

Föreskrifterna om behörighet att utföra gruvmätning har ändrats genom att kravet på intyg om fullgott färgseende avskaffades. Ändringsföreskriften SGU-FS 2024:3 beslutades den 2 december 2024 och trädde i kraft den 31 januari 2025.

Det har under 2025 skett en ökning av antalet ansökningar för gruvmätarbehörighet, men det är i nuläget oklart om detta beror på att kraven för fullgott färgseende har avskaffats eller på andra omständigheter. Bedömningen är att det inte finns utrymme för ytterligare förenklingar i föreskrifterna, och något fortsatt arbete med förenkling föreslås därför inte.

Utredning om förenklad malmbevisning

En utredning om förenklad malmbevisning pågår inom SGU:s åtgärder för förenkling. Utredningen är avsedd att utgöra ett beredningsunderlag och har därför under 2025 förberetts för att i början av 2026 skickas på extern remiss till berörda myndigheter och branschaktörer. Remissvar beräknas inkomma under våren 2026, och SGU kommer därefter ta ställning till åtgärder i syfte att förenkla och tydliggöra kraven på malmbevisning. Det fortsatta arbetet presenteras i avsnittet *Handlingsplan för 2026 och framåt*.

Utredningen syftar till att bedöma vilken form av stöd som bäst kan hjälpa företag som ansöker om bearbetningskoncession att genomföra en malmbevisning på ett tydligt och enhetligt sätt. Utgångspunkten är att dagens riktlinjer är övergripande och bygger på praxis och individuella bedömningar, vilket skapar osäkerhet kring vilket underlag som krävs och hur det ska redovisas. Detta innebär att det finns risk för rättsosäkerhet, förseningar och ökade kostnader för både företag och myndigheter.

Utredning om rapporteringsskyldighet för företag

SGU har föreskriftsrätt om rapporteringsskyldighet enligt bemyndigandet i 16 a § mineralförordningen (1992:285), och inom regeringsuppdraget har en utredning genomförts om behovet av föreskrifter för företagens rapportering. Utredningsarbetet har inte färdigställts under 2025, vilket beror på att Bergsstaten för närvarande utvecklar ett nytt ärendehanteringssystem. Bedömningen är att en utredning samt ett eventuellt ställningstagande kring behovet av föreskrifter om rapporteringsskyldighet behöver vänta in att detta system är färdigställt och infört. Insatserna inom utredningsarbetet har samordnats med systemutvecklingsarbetet. Fortsatt arbete tas därför upp i den uppdaterade handlingsplanen, se avsnitt *Handlingsplan för 2026 och framåt*.

Proaktivitet i regelverk och omvärldsbevakning

Under 2025 har SGU varit representerat i flera EU-arbetsgrupper, bland annat arbetsgrupper inom EU-kommissionen och European Critical Minerals Board inom ramen för CRMA. Myndigheten har även deltagit i Naturvårdsverkets referensgrupp för förhandlingarna om MIN BREF, som tas fram enligt industriutsläppsdirektivet. SGU deltar även i den gemensamma genomförandestrategin för vattendirektivet och dricksvattendirektivet på EU-nivå, genom expertgrupper med fokus på grundvatten samt vattenbrist och torka.

På nationell nivå har SGU samverkat kring de förslag till ändringar i vattendirektivet och grundvattendirektivet som diskuterats under året. SGU har också under 2025 deltagit i dialoger inom regeringsuppdraget att ta fram ett förslag till en nationell restaureringsplan i enlighet med naturrestaureringsförordningen. Vidare har SGU deltagit såsom remissmyndighet för flertalet lagförslag och föreskriftsförslag och på dessa lämnat synpunkter inom myndighetens ansvarsområden.

Åtgärden om mineralstatistik i en samlad databas (SMP) enligt delrapporteringen av föreliggande uppdrag kan också genomföras genom fortsatt proaktivt arbete inom relevanta regeringsuppdrag, bland annat genom fortsatt dialog med Naturvårdsverket och länsstyrelserna i det pågående arbetet med utvecklingen av ett flexibelt system för hantering av miljörapporter.

Därutöver analyserar SGU fortlöpande hur EU-lagstiftning kan påverka Sveriges minneralsektor och svensk vattenförvaltning. Parallellt bedrivs en systematisk omvärldsbevakning för att identifiera behov, föreslå regelförenklingar och anpassa myndighetens information och kunskapsunderlag till samhällets behov.

Konsekvenser av genomförda åtgärder

Sammantaget bedöms genomförandet av åtgärderna inom detta regeringsuppdrag att bidra till ett mer effektivt och långsiktigt arbete inom myndighetens ansvarsområden. Åtgärderna som genomförts stärker SGU:s kunskapsunderlag och beslutsunderlag vilket i förlängningen kan förbättra möjligheterna till förutsebara tillståndprocesser, samtidigt som förenklingsarbetet minskar risken för överreglering och ineffektivt resursutnyttjande.

Genomförandet av **hindersanalysen** har resulterat i ett fördjupat och systematiskt framtaget faktaunderlag om de viktigaste hinder som påverkar utvecklingen inom minneralsektorn. Analysen tydliggör var de mest betydande utmaningarna finns och resultaten bidrar till ökad förståelse för olika aktörers perspektiv och erfarenheter och utgör ett viktigt underlag för prioriteringar i SGU:s fortsatta arbete. Detta skapar bättre förutsättningar för mer effektiva insatser, såsom förbättrad vägledning eller handledning, tydligare informationsinsatser och stärkt dialog i tidiga skeden av tillståndprocesser, vilket i förlängningen kan minska osäkerhet, förseningar och administrativa kostnader.

Arbetet med att **uppdatera och komplettera checklistor** innebär att verksamhetsutövare och tjänstemän får ett stöd för att förstå vilka underlag som är relevanta inom SGU:s sakområden i en ansöknings- eller planeringsprocess. Detta bidrar till ökad förutsebarhet genom att minska osäkerheten kring vilka uppgifter som bör tas fram till tillståndsansökningar, vad som kan vara bra att beakta inför planeringen av ny verksamhet eller vid framtagande av planer. För verksamhetsutövare kan detta leda till bättre kvalitet i inlämnade underlag i tillståndsansökningar och därmed ett minskat behov av kompletteringar, medan myndigheter och prövande instanser får bättre förutsättningar för effektivare handläggning och mer likvärdiga bedömningar. De planerade informationsinsatserna under 2026 förväntas ytterligare förstärka dessa effekter genom att främja förståelsen för och användningen av checklistorna.

Utredningen om malmbevisning resulterar i en bedömning om befintlig praxis kan tydliggöras i form av en handledning eller om nya bindande föreskrifter är det enda alternativet.

Utredningen av företagens rapporteringsskyldighet av resultat från undersöknings-tillstånd och prospekteringsarbeten har inte färdigställts under 2025, vilket innebär att nuvarande brister i hantering och inrapportering av äldre undersökningsresultat kvarstår. Samtidigt bedöms samordningen med utvecklingen av ett nytt ärendehanteringssystem vid Bergsstaten minska risken för att framtida åtgärder utformas på ett sätt som inte är förenligt med kommande arbetssätt. Den fördröjning som detta medför bedöms därför att vägas upp av ett mer effektivt resursutnyttjande och minskad risk för dubbelarbete när åtgärder väl genomförs.

SGU:s **proaktiva arbete** med till exempel deltagande i nationella och EU-gemensamma arbetsgrupper förväntas bidra till en förbättrad förmåga att tidigt identifiera och diskutera nya regleringar för verksamheter inom SGU:s ansvarsområde. Arbetet ska om möjligt leda till bättre anpassade regleringar för svenska förhållanden samt minska risken för överrapportering från företagens sida och därmed minskad administrativ börda. Som en följd av ovanstående bedöms arbetet även underlätta framtagandet av mer ändamålsenliga väg- eller handledningar för branschen

Åtgärder som inte genomförts inom uppdraget

Då SGU prioriterat och resurssatt delrapportens bruttolista på förenklingsförslag har åtgärderna i detta avsnitt inte ansetts vara möjliga att genomföra under 2025. I vissa fall föreslås att insatserna aktualiseras på nytt under 2026 i handlingsplanen.

Vägledning för att borra brunn

Vägledning för att borra brunn (Normbrunn -16) publicerades av SGU under 2016 i samverkan med Socialstyrelsen, forskningsinstitutet RISE och branschorganisationerna Geotec, Avanti och Svep. Vägledningen vänder sig i första hand till brunnsborrhare, men kan också ge vägledning till kommunala tjänstemän som ansvarar för tillstånd och tillsyn för vatten- och energibrunnar, samt privata fastighetsägare som ska anlägga en brunn. Det finns behov av en översyn och eventuell uppdatering av innehållet i vägledningen, alternativt ta fram en handledning. Arbetet har inte prioriterats på SGU, då ansvaret för uppgiften kan anses tillfalla branschorganisationerna i samverkan med SGU. Uppgiften har därmed bedömts att inte ingå i detta regeringsuppdrag.

Föreskrifter och allmänna råd om gruv- och borrhålskartor

Åtgärden om att genomföra en översyn av föreskrifter och allmänna råd om gruv- och borrhålskartor, i första hand med avseende på beredskap, har inte prioriterats inom ramen för detta uppdrag. SGU har under 2025 blivit utsedd som beredskapsmyndighet och de planerade resurserna för åtgärdsgenomförande har behövt användas till annat arbete inom beredskapsområdet. Dock läggs förslag kring insatser inom gruv- och borrhålskartor i den uppdaterade handlingsplanen, se avsnittet *Handlingsplan för 2026 och framåt*. I ett eventuellt fortsatt arbete behöver en behovsanalys genomföras för att prioritera en generell översyn av föreskriften, med fokus på beredskap och möjligheter till regelförenkling.

Handledning för delar av tillståndprocessen för gruvor

Åtgärden att ta fram en handledning för delar av tillståndprocessen för gruvor har inte prioriterats i myndighetens arbete under 2025. Den 3 december 2025 antog EU-kommissionen handlingsplanen RESourceEU (EU-kommissionen 2025), som bygger vidare på och ska påskynda genomförandet av förordningen om kritiska råmaterial (CRMA). I RESourceEU anges att kommissionen under första kvartalet 2026 avser att ta fram en vägledning i syfte att förenkla och harmonisera tillämpningen av EU:s miljötillståndsregler, bland annat för gruvverksamheter. Vägledningen ska bland annat klargöra hur miljö kvalitetsnormer (MKN) och naturliga bakgrundshalter ska beaktas. Därutöver ska kommissionen genomföra en översyn av ramdirektivet för vatten under andra kvartalet 2026, med syfte att reducera flaskhalsar och underlätta cirkularitet samt tillgång till kritiska råmaterial utan att sänka miljö- och hälsoskyddsnivåer.

SGU inväntar mot denna bakgrund EU:s vägledning och översyn av ramdirektivet för vatten under första och andra kvartalet 2026. Eventuella förändringar i EU:s miljötillståndsregler kan motivera att arbetet med en handledning för tillståndprocesser för gruvor prioriteras på SGU under 2026. Förslag kring insatser läggs därmed i den uppdaterade handelsplanen, se *Handlingsplan för 2026 och framåt*.

Handledning till konfliktmineralförordningen

EU:s konfliktmineralförordning ((EU) 2017/821) ställer krav på ansvarsfull anskaffning och spårbarhet för importörer av guld, tantal, tenn och volfram (så kallade 3TG-mineral). Regeringen har utsett SGU som behörig myndighet i enlighet med förordningen. En del av SGU:s uppdrag är att bedriva kontroller i efterhand av de företag som importerar de mineral som omfattas av förordningen.

I delredovisningens bruttolista föreslog SGU att en möjlig regelförenklingsåtgärd var en handledning/checklista som vänder sig till företag med syftet att underlätta tolkningen av förordningens krav. Arbeta med att utreda behovet av en handledning på området har dock inte prioriterats under 2025 då myndigheten i stället har lagt resurser på att tydliggöra vilka aktörer som omfattas av lagstiftningen och att klargöra tillämpningen av dess krav. En utredning av det eventuella behovet av en handledning föreslås därför som en prioriterad insats, se *Handlingsplan för 2026 och framåt*.

Grundvattenuttag som anmälningspliktig vattenverksamhet

Att införa möjligheter att anmäla mindre grundvattenuttag kan förenkla för företag, eftersom dagens reglering medför att grundvattenuttag behöver omfattas av miljöbalkens undantagsregler i

11kap 12 § eller behöver söka tillstånd. Detta skapar osäkerheter för företag. Om anmälningsplikt för mindre grundvattenuttag införs blir processen tydligare för företagen, och resurskrävande tillståndprocesser kan undvikas. Regleringen angående anmälningsplikt för grundvattenuttag har inte ändrats under 2025. För att kunna ändra en förordning krävs ett regeringsbeslut. SGU har förlöpande framfört förslaget till andra myndigheter och i flera remissvar i ärenden med beröringspunkter på förslaget, men inte fått gehör. SGU ser att allt fler myndigheter också ser fördelar med en ändrad reglering och fortsätter att föra fram förslaget.

Uppgifter från dricksvattenleverantörer till en samlad databas

Resurser för att ta fram en samlad databas för uppgifter från dricksvattenleverantörer har inte finansierats, och inget arbete pågår. Behovet av databasen har uppmärksammats stort under 2025, både i myndighetsgemensamma rapporter med omvärldsbevakningar skickade till regeringen, inom vattenförvaltningen och EU-rapporteringen samt i miljömålsarbetet. I avsaknad av nationell databas har länsstyrelserna lagt stora resurser på att hämta underlag avseende råvattendata från respektive dricksvattenleverantör. Resultatet är ett ofullständigt underlag, och Sverige kommer att få stora problem med framtida underlag för riskbedömningar, statusklassificeringar och inrapportering till EU. EU ska under 2026 påbörja bilaterala möten med Sverige om brister i uppfyllandet av vattendirektivet, där brist på övervakning och avsaknad av register över vattenuttag är områden där EU framför omfattande kritik. Bristen på data kommer att påverka verksamhetsutövare negativt, då underlag till miljökonsekvensbedömningar i ansökningsprocesser inte kommer att finnas i samma utsträckning som tidigare.

Konsekvenser av att åtgärder inte har genomförts

De åtgärder som inte har genomförts bedöms sammantaget kunna innebära att otydlighet och bristande enhetlighet kvarstår för berörda målgrupper, vilket i vissa fall kan medföra exempelvis administrativa bördor. Samtidigt är konsekvenserna förenade med osäkerhet, bland annat eftersom behovet och därmed nyttan kan vara oklart samt att förutsättningarna påverkas av externa faktorer såsom andra myndigheters arbete eller efterfrågan från berörd bransch. Detta speglar också att åtgärderna har prioriterats ned, bland annat eftersom de kräver ytterligare analys, beroenden till andra myndigheter eller branschen och i vissa fall bedöms åtgärden ge en mer indirekt eller svårbedömd nytta i förhållande till den resursinsats som krävs.

Att SGU överlåter åt branschorganisationen att ta initiativ för uppdatering av **handledning för att borra brunn** medför sannolikt att arbetet blir utfört senare än om SGU drivit frågan. Det innebär att företag som anlägger brunnar för vattenförsörjning eller energiutvinning får ett mindre aktuellt stöd. Det är dock oklart i vilken utsträckning detta påverkar verksamheterna i praktiken och behov av stöd kan skilja mellan olika typer av brunnprojekt och regionala förutsättningar. Att överlåta ansvaret till branschorganisationer för framtagande av uppdaterade och aktuella stöddokument kan ha fördelar då det kan stärka samordningen och innebära en framtida kunskapshöjning inom sektorn.

För **föreskrifter och allmänna råd om gruv- och borrhålskartor** är konsekvenserna av att inte genomföra en översyn i hög grad oklara, eftersom det i nuläget saknas en samlad bedömning av hur kraven tillämpas, vilka delar som upplevs som mest betungande och vilka förenklingar som är möjliga utan att påverka andra skydds- och informationsbehov. En utebliven översyn innebär dock att eventuella förtydliganden för företag kan dröja och att ett beredskapsperspektiv inte i

samma utsträckning integreras i föreskrifterna. Samtidigt är det osäkert vilken faktisk effekt en revidering skulle få, då nyttan delvis beror på hur informationen används och på eventuella framtida krav kopplade till beredskap och säkerhet.

Om en **handledning för delar av tillståndprocessen för gruvor** inte tas fram kan verksamhetsutövare fortsatt behöva hantera komplexa krav utan ett samlat stöd. Det kan bidra till osäkerhet och variation i hur kraven förstås och tillämpas, vilket i sin tur kan påverka förutsägbarheten i tillståndprocesserna. Det är svårt att uppskatta omfattningen av effekten, eftersom processerna redan innefattar flera aktörer, varierar mellan olika projekt och ofta påverkas av faktorer som ligger utanför SGU:s direkta uppdrag.

När det gäller **handledning till konfliktmineralförordningen** kan en utebliven handledning innebära att importörer av 3TG-mineral även fortsättningsvis behöver tolka regelverket med stöd av andra källor eller egen expertis. Det kan i vissa fall göra regel efterlevnaden mer resurskrävande och mindre enhetlig bland berörda företag. Samtidigt finns osäkerhet kring målgruppens storlek, nuvarande arbetssätt hos berörda företag och i vilken utsträckning en handledning faktiskt skulle förändra efterlevnaden, särskilt för större företag som redan har etablerade processer.

Avsaknad av finansiering för utveckling av **nationell databas för uppgifter från dricksvattenleverantörer** medför att möjligheten att använda data för miljöövervakning och EU-rapportering försvåras. Avsaknad av nationell informationshantering kräver resurser för både dricksvattenleverantörer och myndigheter, och kan resultera i bristfälliga underlag för beslut om miljökvalitetsnormer för vatten. Felaktigt beslutade miljökvalitetsnormer påverkar processen för en tillståndsansökan, vilket innebär att även företag kan påverkas i förlängningen. EU kommer under 2026 att föra bilaterala samtal med Sverige i syfte att utreda om det finns brister i Sveriges implementering av ramvattendirektivet som föranleder straffpåföljder. Avsaknaden av ett register för vattenuttag är ett område som diskuteras, och här skulle en nationell databas med uppgifter från dricksvattenleverantörer kunna vara en del av en möjlig lösning.

Åtgärder inkluderade i andra uppdrag

SGU genomför fortlöpande åtgärder för att förenkla för företag, men alla genomförs inte inom ramen för detta uppdrag. Avsnittet presenterar förenklingsåtgärder som genomförts under året, med annan finansiering, inom den ordinarie verksamheten.

Föreskrifter inom vattenförvaltning

SGU:s föreskrifter och vägledningar inom grundvattenförvaltning är i huvudsak styrda av EU-direktiv, den svenska implementering i miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Föreskrifterna riktar sig främst till vattenmyndigheterna och används operativt av länsstyrelserna. Företag och kommuner påverkas endast indirekt av föreskrifterna och vägledningarna, exempelvis i tillståndprocesser och planering. Verksamhetsutövare och kommuner kan ha behov av att förstå processen för klassificering av status och beslut av miljökvalitetsnorm vid tillståndsansökningar till ny eller ändrad verksamhet som har en påverkan på vattenkvaliteten. Arbetet med att implementera dricksvattendirektivet i SGU:s vattenförvaltningsföreskrifter och vägledningar sker kontinuerligt under perioden 2023 till 2027. I mars 2025 beslutades de reviderade föreskrifterna för kartläggning, riskbedömning och klassificering av status för grundvatten (SGU-FS 2024:1) samt en ny föreskrift om övervakning (SGU-FS 2024:2). Det kan även komma andra justeringar i vattendirektivet som föranleder ändringar i föreskrifterna. Eftersom regelverket till stor del är styrt av EU-direktiv och beslut i EU-kommissionen och inte riktar sig direkt till företag har revideringar och uppdateringar inte utförts inom ramen för detta

regeringsuppdrag. Det proaktiva arbetet med att påverka besluten så att svenska intressen bevakas är inkluderat i regeringsuppdraget, och kommer att fortsätta fortlöpande även framgent.

Vägledning vattenförvaltning

Revideringen av befintliga föreskrifter och de nya föreskrifterna inom vattenförvaltning innebär att vägledningen behöver uppdateras. Vägledningen riktas precis som föreskrifterna till vattenmyndigheterna och länsstyrelserna i deras arbete med kartläggning, riskbedömning och klassificering av status, beslut av miljökvalitetsnormer samt övervakning. Verksamhetsutövare kan ha behov av att förstå processen för klassificering av status och beslut av miljökvalitetsnorm vid tillståndsansökningar till ny eller ändrad verksamhet som har en påverkan på vattenkvaliteten. Att vägledningen till föreskrifterna är tydlig och uppdaterad ger därmed förenklingar även för verksamheter. Att vägledningen för föreskrifterna uppdateras ingår i SGU:s fortlöpande arbete inom vattenförvaltningen och inkluderas därför inte inom ramen för detta regeringsuppdrag.

Bedömningsgrunder grundvatten, kvalitet

Bedömningsgrunderna för grundvattenkvalitet kan användas av både verksamhetsutövare och myndigheter för att bedöma en verksamhets påverkan på grundvattenmiljön. Bedömningsgrunderna för grundvattenkvalitet är publicerade på SGU:s webb, men uppdateras fortlöpande med mer information. Bedömningsgrunderna är en av SGU:s mest besökta webbplatser. Arbetet är en följd av redan inplanerat arbete med SGU:s stödmaterial och därmed inte inkluderat inom ramen för detta regeringsuppdrag.

Bedömningsgrunder grundvatten, kvantitet

Bedömningsgrunderna för grundvattenkvantitet kan användas av både verksamhetsutövare och myndigheter för att bedöma en verksamhets påverkan på grundvattenmiljön. Bedömningsgrunderna är under framtagning och beräknas publiceras på webben under 2026. Arbetet är en följd av redan inplanerat arbete med SGU:s stödmaterial och därmed inte inkluderat inom ramen för detta regeringsuppdrag.

Informationsinsamling om brunnar och grundvattentäkter

SGU tar emot information om brunnar och grundvattentäkter enligt Lag (1975:424) om uppgiftsskyldighet vid grundvattentäktsundersökning och brunnsborrning. Kopplat till lagen finns förordning (1975:425) om uppgiftsskyldighet vid grundvattentäktsundersökning och brunnsborrning. Ett projekt för att utreda insamlingen av information samt bättre kvalitet och kvantitet av informationen är inplanerad i SGU:s verksamhetsplanering för 2026.

Åtgärder inom koldioxidlagring och regulatoriska sandlådor

SGU ansvarar för tillsyn av geologisk lagring av koldioxid (CCS) och har föreskriftsrätt i vissa delar. En utredning av behovet av föreskrifter och vägledning inom tillsyn, samt arbete med förslag på åtgärder som kan effektivisera tillståndprocesserna, har genomförts inom ramen för SGU:s regeringsuppdrag 2025, 3. *Genomförande av delar av förordningen om nettonollindustrin avseende koldioxidlagring och koldioxidavskiljning (CCS)*. Delrapporteringen 2025 av regeringsuppdrag 3 innehöll en hindersanalys som ska ligga till grund för ett efterföljande arbete med att ta fram förslag till förenklingsåtgärder inom CCS-området. Uppdraget ska slutredovisas den 30 november 2027. Därutöver har uppdraget kompletterats i regleringsbrevet för 2026 med att SGU inom sitt

ansvarsområde också ska identifiera policyområden och regelverk för nettonolltekniker som kan vara lämpliga för en regulatorisk sandlåda (Klimat- och näringslivsdepartementet 2025).

Utredning av behovet av föreskrifter och vägledning inom tillsyn, samt arbete med åtgärder för att effektivisera tillståndprocesserna inom koldioxidlagring, genomförs inom ramen för de två ovanstående regeringsuppdragen och ingår därmed inte som åtgärd i föreliggande regeringsuppdrag. Några ytterligare förslag till fortsatt arbete lämnas därför inte inom den uppdaterade handlingsplanen.

Metoder, hinder och möjligheter i arbetet med regelförenkling

Analysen i detta avsnitt har genomförts med utgångspunkt från den hindersanalys som genomfördes av en extern konsult under 2025. Analysen har även kompletterats med insikter från internt genomförda hindersanalyser samt utifrån dialoger med andra myndigheter och branschaktörer.

Hinder

Komplex lagstiftning bedöms vara ett hinder som medför en risk för otydligheter eller risk för dubbelreglering. Ett sätt att motverka komplexitet i lagstiftningen är att genomföra hindersanalyser för att synliggöra eventuell problematik. I första hand bör det dock finnas proaktiva arbetssätt genom att exempelvis delta i EU-arbetsgrupper och nationella referensgrupper samt att ha en systematisk omvärldsbevakning för att tidigt fånga upp hur nya eller förändrade regler på EU-nivå får genomslag på nationell nivå.

Ett annat hinder är intressekonflikter eller målkonflikter mellan olika aktörer, såsom myndigheter, företag och medborgare. Bedömningen är att konflikter kan förebyggas genom tydliga checklistor, handledningar och vägledningar, dialoger i tidiga samrådsmöten, gärna i kombination med ett proaktivt arbete i regelutvecklingen.

Resursbrist på myndigheten kan utgöra ett hinder samt att det långsiktiga förebyggande arbetet med proaktiva regelförenklingsåtgärder kan behöva stå tillbaka till förmån för andra prioriterade åtgärder. Hindersanalys kan utgöra underlag för prioriteringar av fortlöpande förbättringsarbete, men det är även viktigt att synliggöra prioriteringar genom handlingsplaner som följs upp kontinuerligt.

Möjligheter

Förenklade och mer ändamålsenliga regelverk kan bidra till ökad effektivitet både för myndigheter och företag genom att mindre administration frigör tid och resurser. Det kan i sin tur förbättra företagsklimatet genom att det blir enklare att starta, driva och utveckla verksamheter.

När regler upplevs som begripliga och rimliga stärks även legitimiteten och förtroendet för myndigheter och lagstiftning, något som kan uppnås genom vägledningar, checklistor och handledningar samt genom tydlig och konsekvent kommunikation om myndighetens uppdrag och prioriteringar.

Att stödmaterial hålls aktuellt och utvecklas utifrån behoven i berörda sektorer kan också främja innovation och tillväxt.

Integrering av regelverk i e-tjänster och mer automatiserade processer, exempelvis uppdaterade ärendehanteringssystem eller databaser dit företag kan rapportera in uppgifter samlat, kan bidra till ytterligare förenkling.

Metoder

SGU arbetar för att metoder för regelförenkling ska genomsyra verksamhetens arbete. En viktig utgångspunkt i regelförenklingsarbete bör vara principen ”en in, en ut”, vilket innebär att behov av nya regler bör utredas i syfte att undvika att regelbördan ökar genom att myndigheten tar fram onödiga föreskrifter. En utredning är ofta ett lämpligt första steg när ett behov av nya eller förändrade regler identifieras. Dialog med berörda användare, såsom andra myndigheter, företag och branschorganisationer, bör utgöra en del av utredningen.

För att säkerställa att regler blir ändamålsenliga och proportionerliga krävs även konsekvensanalys. En hindersanalys med en redogörelse för konsekvenserna kan vara ett första steg för att bedöma om en fråga överhuvudtaget bör prioriteras, och om arbetet drivs vidare bör en utredning inkludera ett övervägande av det minst inskränkande alternativet. De eventuella behov av ny eller reviderad föreskrift som förs upp i SGU:s regelgivningsplan bör dessutom alltid innehålla en tydlig redogörelse för varför alternativa eller mindre inskränkande lösningar har valts bort.

Proaktivitet i regelverk och omvärldsbevakning är viktigt för att reglerna ska bli bättre anpassade till de nationella förhållandena och till den berörda branschen, och för att minska risken för överrapportering från företagens sida. Proaktivt arbete bedöms även underlätta framtagandet av mer ändamålsenliga vägledningar, checklistor och handledningar.

Vidare bör digitala lösningar övervägas som en del av regelförenklingsarbetet, exempelvis genom att integrera regelverk i e-tjänster eller genom att skapa en väg in till flera myndigheter. Samtidigt behöver tidsåtgången och resursbehovet för att utveckla digitala tjänster vägas in och utredas, eftersom samlade digitala lösningar kan vara komplexa att samordna. Detta eftersom flera lagkrav och ibland olika myndigheter behöver samordna sina olika uppdrag.

Handlingsplan för 2026 och framåt

Som en fortsättning på förenklingsarbetet presenteras här en uppdaterad handlingsplan med planerade aktiviteter och prioriteringar för det fortsatta arbetet. Handlingsplanen syftar till att tydliggöra inriktningen framåt och skapa förutsättningar för ett mer effektivt och enhetligt genomförande av regelförenklingar inom SGU:s ansvarsområden.

Informationsinsatser med checklistor

Under 2026 kommer de publicerade checklistorna att presenteras och lyftas fram i olika sammanhang, såsom på interna och externa konferenser, möten och andra relevanta forum. Checklistorna kommer även att bifogas i SGU:s yttranden i berörda remisser. Syftet är att sprida kunskap om checklistorna och öka användningen av dem, så att fler verksamhetsutövare, myndigheter och kommuner kommer att få ett bättre stöd i sina prövnings-, tillstånds- och planeringsprocesser och därigenom effektivisera arbetet samt öka förutsebarheten.

Fortsätta utveckla checklistor på fler områden

SGU kommer under 2026 att se över möjligheten att sammanställa checklistor inom fler ansvarsområden, till exempel för översvämningsskydd, med syftet att underlätta och effektivisera olika processer för verksamhetsutövare och myndigheter.

Förslag på åtgärder inom malmbevisning

En utredning om förenklad malmbevisning pågår inom SGU:s förenklingsarbete inom detta uppdrag och har under 2025 förberetts för extern remiss till berörda myndigheter och branschaktörer i början av 2026. Remissvar förväntas inkomma under våren 2026, varefter SGU tar ställning till eventuella åtgärder för att förenkla och tydliggöra kraven på malmbevisning.

Fortsatt utredning inom rapporteringsskyldighet för företag

Under 2026 kommer SGU att fortsätta utreda behovet av föreskrifter för företagens rapporteringsskyldighet enligt 16 a § mineralförordningen (1992:285). Arbetet bedöms behöva samordnas med och delvis invänta att Bergsstatens nya ärendehanteringssystem är färdigställt och infört, eftersom systemets utformning påverkar förutsättningarna för rapportering och eventuella föreskriftskrav. Ett eventuellt ställningstagande om föreskrifter sker därför när systemet är på plats.

Handledning konfliktmineralförordningen

Under 2026 kommer SGU att genomföra en utredning om behovet av en handledning eller checklista kopplad till EU:s konfliktmineralförordning ((EU) 2017/821), i syfte att underlätta företagens tolkning av kraven på ansvarsfull anskaffning och spårbarhet för 3TG-mineral. Vid behov kommer utredningsarbetet genomföras i dialog med andra relevanta aktörer.

Handledning för delar av tillståndprocessen för utvinningsindustrin som berörs av CRMA

Under 2026 kommer SGU att följa och analysera EU:s fortsatta arbete med att förenkla och harmonisera tillämpningen av miljötillståndsregler inom ramen för RESourceEU (EU-kommissionen 2025) samt vägledning för ramdirektivet för vatten. Beroende på utfallet kan arbetet med en handledning för delar av tillståndprocessen komma att prioriteras och utvecklas vidare av SGU tillsammans med andra berörda myndigheter.

Proaktivt arbete

Under 2026 kommer SGU att fortsätta delta i EU-arbetsgrupper, internationella och nationella samverkansforum för frågor inom SGU:s uppdrag och ansvarsområde. SGU kommer även att fortsatt bidra i dialoger inom pågående regeringsuppdrag. Parallellt kommer SGU fortsatt att analysera hur EU-lagstiftning kan påverka Sveriges minalsektor och svensk vattenförvaltning, samt bedriva systematisk omvärldsbevakning för att identifiera behov, föreslå regelförenklingar och säkerställa att myndighetens informationsförsörjning är anpassad till samhällets behov.

Effektivisera internprocesserna

Under 2026 kommer SGU att utreda metoder för effektivare arbete med föreskrifter, vägledningar, handledningar och övrigt stödmaterial. Utredningen ser över hur SGU i nuläget arbetar med metoder för regelförenkling. Målet är att SGU:s styrmedel ska vara enkla för företag och myndigheter.

Referenser

- Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024a: Uppdrag att förenkla regelverk i syfte att minska regelbördan för företag (KN2024/01546).
- Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024b: Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Sveriges geologiska undersökning (KN2024/02544 (delvis) KN2024/02567).
- Klimat- och näringslivsdepartementet, 2025: Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Sveriges geologiska undersökning. (KN2025/02359 (delvis), KN2025/02383).
- EU-kommissionen, 2025: Communication from the Commission to the European parliament, The Council, the European economic and social committee and the committee of the regions. RESourceEU Action Plan, Accelerating our critical raw materials strategy to adapt to a new reality, COM(2025) 945 final.
- SGU, 2016: Normbrunn-16, Vägledning för att borra brunn, december 2016.
- SGU, 2026: *Intervjustudie – Regelförenkling och upplevda hinder kring etablering inom mineralnäringen*, Konsultrapport 12, Sveriges geologiska undersökning.
- Lindeberg, C., Liljenstolpe, C. & Carreman, C., 2025: Delrapportering av regeringsuppdrag Uppdrag att förenkla regelverk. RR 2025:03, Sveriges geologiska undersökning. Diarie-nr: 11-1844/2024 (KN2024/01546).